

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.50.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie nr 3976 Pani Posłanki Urszuli Nowogórskiej, w sprawie dostępności świadczeń emerytalnych dla obcokrajowców, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Dostęp obcokrajowców do polskiego systemu ubezpieczeń społecznych wynika z postanowień ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2026, poz. 199, z późn. zm.).

Zgodnie z powołaną ustawą obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym podlegają osoby, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej posiadają tytuł do ubezpieczeń określony w art. 6 ust. 1 ustawy (np. wykonują pracę w ramach stosunku pracy, wykonują pracę na podstawie umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, prowadzą pozarolniczą działalność).

Ubezpieczeniom społecznym w Polsce obowiązkowo podlegają nie tylko obywatele Polski, ale także obcokrajowcy, gdyż w myśl ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych posiadanie obywatelstwa polskiego nie jest warunkiem podlegania ubezpieczeniom społecznym. Wręcz przeciwnie, ustawa stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny. Stanowi o tym zasada równego traktowania wyrażona w art. 2a ustawy. Zasada ta ma zastosowanie do: warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych, obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, obliczania wysokości świadczeń, a także okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do świadczeń.

Tak sformułowana zasada równego traktowania zobowiązuje do traktowania obywateli innych państw tak jak obywateli Polski, w zakresie obowiązków i uprawnień wynikających z polskich przepisów o ubezpieczeniu społecznym, w tym przepisów emerytalnych. Nie jest możliwe aby obcokrajowcy, którzy podejmując zatrudnienie w Polsce przystępują do polskiego systemu ubezpieczeń społecznych i opłacają w Polsce składki na ubezpieczenia społeczne byli inaczej traktowani w zakresie uprawnień do świadczeń emerytalnych, z tego tylko powodu, że są obywatelami innego państwa. Każda osoba ubezpieczona w Polsce ma prawo do korzystania ze świadczeń jakie oferuje system, do którego opłacane są lub były składki na ubezpieczenia społeczne.

Artykuł 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w omawianym zakresie, stanowi ustawową gwarancję równości wobec prawa oraz podstawę ochrony przed dyskryminacją w nabywaniu prawa do świadczeń.

Istotny dla objęcia obcokrajowca polskim systemem ubezpieczeń społecznych jest fakt zawarcia z polskim podmiotem stosunku pracy lub innej umowy rodzącej obowiązek ubezpieczeń społecznych oraz aby praca wykonywana w ramach umów zawartych z podmiotem polskim odbywała się na terytorium Polski. Bez znaczenia pozostaje obywatelstwo osoby podejmującej w Polsce pracę.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że każdy obcokrajowiec zatrudniony na terytorium Polski przez polski podmiot podlega w Polsce obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak obywatel Polski.

Od powyższej zasady są oczywiście pewne wyjątki. Przede wszystkim nie podlegają ubezpieczeniom społecznym w Polsce obcokrajowcy oraz obywatele polscy zamieszkujący na stałe za granicą – zatrudnieni przez polskie podmioty, których miejsce wykonywania pracy określone zostało poza granicami Polski. Nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie także obywatele państw obcych, których pobyt na terytorium Polski nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej (art. 5 ust. 2 ustawy).

Ponadto obcokrajowiec nie podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych, pomimo spełnienia warunków określonych ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli podleganie polskiemu ubezpieczeniu zostało wyłączone postanowieniami prawa unijnego lub postanowieniami umowy międzynarodowej, której Polska jest stroną. Takie wyłączenie jest możliwe na podstawie przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz łączących Polskę dwustronnych umów o zabezpieczeniu społecznym. Wyłączenie to dotyczy jednak konkretnie wskazanych przypadków, związanych ze stosowaniem, zawartych w przepisach unijnych oraz umowach o zabezpieczeniu społecznym, postanowień dotyczących właściwego (stosowanego) ustawodawstwa. Postanowienia te wskazują ustawodawstwu którego państwa podlega osoba, która pracuje lub prowadzi działalność na własny rachunek w jednym lub kilku państwach – unijnych lub umownych. Obowiązujące w tym zakresie przepisy służą realizacji zasady jedności stosowanego ustawodawstwa, której celem jest zapewnienie aby osoba przemieszczająca się między państwami w celu wykonywania pracy (pracownik migrujący) podlegała systemowi ubezpieczeń społecznych właściwemu tylko dla jednego państwa – zwykle jest to państwo, w którym praca jest wykonywana.

Dodatkowo przepisy te przewidują uregulowania wyjątkowe, uzasadnione charakterem lub specyfiką danej pracy (zawodu). Wyjątki te dotyczą np. pracowników delegowanych, osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach transportu międzynarodowego, osób zatrudnionych na statkach, urzędników oraz osób z nimi zrównanych. W takich przypadkach, w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym, przepisy unijne lub umowne wyraźnie wskazuje ustawodawstwo, którego państwa ma zastosowanie do osoby wykonującej daną pracę (zawód).

Takie rozwiązania w zakresie właściwego ustawodawstwa mają na celu unikanie sytuacji, w której osoba nie jest objęta systemem ubezpieczeń społecznych w żadnym państwie oraz zapobieganie sytuacji, w której osoba podlega podwójnie ubezpieczeniom – w państwie zatrudnienia i w państwie zamieszkania.

Odnosząc się bezpośrednio do pytań przedstawionych w zapytaniu Pani Poseł Urszuli Nowogórskiej, wyjaśniam, że możliwość ubiegania się przez obcokrajowców o prawo do polskich świadczeń emerytalnych nie jest w żaden sposób uzależniona od zawierania przez Polskę dwustronnych umów o zabezpieczeniu społecznym. Każda osoba, która z tytułu swego zatrudnienia w Polsce została objęta polskim systemem ubezpieczeń społecznych ma prawo ubiegać się o polską emeryturę i, po spełnieniu warunków określonych ustawą z

dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749, z późn. zm.), uzyskać do niej prawo.

Z danych statystycznych ZUS wynika, że obecnie składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w Polsce opłacają obywatele wielu państw, z którymi Polska nie ma zawartej umowy o zabezpieczeniu społecznym, a kierownictwo Ministerstwa nie prowadzi też działań zmierzających do zawarcia umów z tymi państwami. Są to np. obywatele Afganistanu, Algierii, Bangladeszu, Chin, Egiptu, Filipin, Gruzji, Kolumbii, Nepalu, Uzbekistanu, Wietnamu, Zimbabwe i wielu innych. Mimo, że z wymienionymi państwami nie łączy Polski umowa o zabezpieczeniu społecznym obywatele tych państw, po ukończeniu obowiązującego w Polsce wieku emerytalnego, będą mogli ubiegać się o polską emeryturę. Przyznanie prawa do emerytury i jej wypłata nastąpi wyłącznie na podstawie polskich przepisów prawa wewnętrznego, czyli wspomnianej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wypłata przyznanych świadczeń będzie realizacją wcześniejszych zobowiązań wynikających z pobierania składek na ubezpieczenia społeczne.

Warto jednak nadmienić, że choć umowy nie są wymagane do objęcia obcokrajowca systemem ubezpieczeń społecznych w Polsce oraz do przyznania mu prawa do polskiej emerytury i jej wypłaty, to są one istotne z uwagi na fakt, że mogą ułatwić nabycie prawa do świadczenia, jak też umożliwić transfer świadczenia poza granice Polskie, do miejsca zamieszkania świadczeniobiorcy. Wynika to z, obowiązujących w każdej z zawieranych umów o zabezpieczeniu społecznym, zasad koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, tj.: zasady równego traktowania, zasady sumowania okresów ubezpieczenia oraz zasady transferu świadczeń. Umowy w tym zakresie są o tyle istotne, że:

- 1) zgodnie z zasadą równego traktowania obywatele innych państw – stron umowy korzystający z postanowień zawartych przez Polskę dwustronnych umów o zabezpieczeniu społecznym muszą być traktowani tak jak obywatele Polski, co stanowi wzmocnienie zasady równego traktowania wynikającej z art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,
- 2) ułatwiają, dzięki możliwości sumowania polskich i zagranicznych okresów ubezpieczenia, spełnienie warunku posiadania stażu ubezpieczeniowego wymaganego do nabycia prawa do emerytury, w sytuacji gdy ten staż jest istotny dla przyznania prawa do świadczenia,
- 3) umożliwiają transfer emerytur nabytych na podstawie ustawodawstwa Polski i drugiego umawiającego się państwa, w przypadku zmiany przez świadczeniobiorcę państwa miejsca zamieszkania.

Obecnie Polska jest związana umowami o zabezpieczeniu społecznym z: Australią, Republiką Białorusi, państwami b. Jugosławii (Bośnią i Hercegowiną, Serbią oraz Czarnogórą), Kanadą, Koreą Płd., Mongolią, Republiką Macedonii, Republiką Mołdawii, Państwem Izrael, Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Rządem kanadyjskiej prowincji Quebec, Republiką Turcji oraz Ukrainą. Dodatkowo, zbliżone do wynikających z umów międzynarodowych mechanizmy koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego zostały ustanowione na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej w stosunku do państw członkowskich UE, innych państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarii. W pewnym zakresie obowiązują również niektóre umowy o zabezpieczeniu społecznym z tymi państwami, które Polska zawarła przed przystąpieniem do Unii Europejskiej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/